

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos
Seimo posėdžių sekretoriatui

Nr.
Į 2023-11-03 Nr. S-2023-4876
(KL-35)

DĖL MIGRANTŲ TEISIŲ UŽTIKRINIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM), pagal kompetenciją išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos Seimo narių Tomo Tomilino ir Lino Kukuraičio 2023 m. lapkričio 3 d. rašytinį paklausimą Nr. 410-KL, susijusį su 14 užsieniečių grupe, kuri 2023 m. spalio 23 d. neteisėtai pateko į Lietuvos Respubliką iš Baltarusijos Respublikos Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM (toliau – VSAT) Vilniaus pasienio rinktinės Puškų pasienio užkardos (toliau – PU) veikimo teritorijoje, Ignalinos r. sav. Rimšės sen. Vėlūnų k. prieigose, teikia atsakymus į pateiktus klausimus.

1. Ar šiuo metu Visagino ligoninėje esantiems užsieniečiams gresia kojų amputavimas arba kiti rimti sveikatos sutrikimai? Ar jiems bus suteikta galimybė gydytis Vilniuje? Ar jiems bus sudarytos galimybės bendrauti su NVO atstovais?

Aštuoni iš 14 sulaikytų prie valstybės sienos užsieniečių skundėsi sveikata, todėl vykdant Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatas ir atliekant individualų pagalbos poreikio vertinimą, užsieniečiams buvo iškviesta greitoji medicinos pagalba. Atsižvelgiant į medikų vertinimą, užsieniečiai buvo nuvežti į Visagino ligoninę, kur jiems buvo suteikta medicinos pagalba.

Du užsieniečiai (Sirijos ir Somalio piliečiai) po medicininės apžiūros buvo hospitalizuoti. 2023 m. lapkričio 3 d. Sirijos pilietis toliau gydyti perkeltas į Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės Terminų traumų skyrių. Somalio pilietis iki 2023 m. lapkričio 7 d. buvo hospitalizuojamas Visagino ligoninėje, 2023 m. lapkričio 7 d. išleistas bei pervežtas į VSAT Užsieniečių registracijos centrą (toliau – URC). Teikti informacijos apie tolimesnį gydymą ir sveikatos būklę neturime pagrindo vadovaudamiesi asmens duomenų apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

Šiuo metu Visagino ligoninėje nėra hospitalizuotas nė vienas užsienietis. Visagino ligoninėje besigydantiems užsieniečiams buvo sudaryta galimybė bendrauti su nevyriausybinų organizacijų atstovais – su užsieniečiais bendravo Lietuvos Raudonojo Kryžiaus atstovai.

Šiame kontekste svarbu akcentuoti tai, kad VSAT pareigūnai iš karto įvertino individualų užsieniečių pagalbos poreikį, identifیکavo jų sveikatos sutrikimus ir neatidėliodami ėmėsi veiksmų, kad užtikrintų reikiamą pagalbą. Darytina išvada, kad šie VSAT pareigūnai veiksmai padėjo išvengti didesnės žalos užsieniečių sveikatai, o galbūt ir išgelbėjo jų gyvybę.

2. Kiek nepilnamečių (galimai nepilnamečių, prisistačiusių kaip nepilnamečiais) buvo minėtoje grupėje? Ar buvo bandoma nustatyti amžių?

Aptariamam atveju, pirminio bendravimo su pasieniečiais prie valstybės sienos metu 2 asmenys iš 14 užsieniečių grupės prisistatė esantys nepilnamečiai, todėl tokia pirminė informacija buvo perduota į VSAT Nacionalinį koordinacinį centrą atitinkamoms procedūroms su nepilnamečiais asmenimis inicijuoti. Asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų su savimi jie neturėjo, tačiau vėliau bendraudami su VSAT pareigūnais prisipažino, jog abu yra pilnamečiai. Amžiaus nustatymo tyrimas jiems nebuvo atliekamas, nes asmenų išvaizda (pilnametystė) nekėlė abejonių – pagal šių asmenų išvaizdą buvo aišku, kad moteris yra apie 25–30 metų amžiaus, o vyras – apie 20 metų amžiaus.

3. Kaip buvo nustatyta, kad 11 asmenų, kurie buvo apgręžti po spalio 23–24 d. incidento, nereikėjo tarptautinės apsaugos? Kokius konkrečius veiksmus atliko pareigūnai, identifikuodami, kad užsieniečiai nėra persekiojimo, kaip jis apibrėžiamas Konvencijoje dėl pabėgėlių statuso, aukos, siekiančios Lietuvos Respublikoje pateikti tarptautinės apsaugos prašymą?

Visais atvejais VSAT pareigūnai atlieka pirminius veiksmus, t. y. individualiai vertina užsieniečio sveikatos būklę, ar yra grėsmė gyvybei ir (ar) sveikatai. Jeigu užsieniečių grupėje yra vaikų, vertinama, ar nepažeidžiamos vaiko teisės, ar vaikas yra saugioje aplinkoje, atliekami kiti teisės aktais nustatyti vertinimai, susiję su vaiku. Vertinama, ar užsieniečiai nėra priskiriami pažeidžiamų asmenų grupėms, kaip tai įtvirtinta įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPI). Taip pat nustatomi užsieniečių gyvybiniai poreikiai, tokie kaip vandens ir maisto, atitinkamos avalynės ar drabužių trūkumas, ir panašiai. Esant poreikiui yra kviečiami medicinos darbuotojai, taip pat vaiko teisių apsaugos specialistai.

Išsiaiškinus teisės aktuose nustatytas aplinkybes, suponuojančias užsieniečių įleidimą į Lietuvos Respublikos teritoriją, jų teisinė padėtis nustatoma vadovaujantis UTPI nuostatomis.

Aptariamam atveju minimi užsieniečiai nebuvo priskirtini nė vienai iš pažeidžiamų grupių. VSAT savo veiksmais niekaip nepažeidė Konvencijos nuostatų, užtikrino tinkamą tarptautinių įsipareigojimų vykdymą žmogaus pagrindinių teisių ir laisvių srityje ir tinkamai įgyvendino nacionalinės teisės nuostatas. Akcentuotina, kad nebuvo nustatyta aplinkybių, leidžiančių pagrįstai teigti, jog užsieniečiai į Baltarusiją atvyko ne savo noru, todėl vertintina, kad jie turėjo galimybių pasinaudoti prieglobsčio teise teisėtai ar kreiptis į kitų valstybių konsulines įstaigas dėl vizų gavimo.

4. Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo 4 straipsnio 13 dalis numato galimybę neįleisti į Lietuvos Respubliką užsieniečių, esančių pasienio ruože. Kokiu teisiniu pagrindu užsieniečiai, prisistačiusios Senegalo ir Jemeno pilietėmis, kurios buvo pristatytos į ligoninę, nesančią pasienio ruože, vėliau buvo apgręžtos (neįleistos į Lietuvos Respubliką)?

VSAT vado 2023 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. 4-200 „Dėl Sprendimo neįleisti užsieniečių į Lietuvos Respublikos teritoriją vykdymo ir pagalbos poreikio įvertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintoje Sprendimo neįleisti užsieniečių į Lietuvos Respublikos teritoriją vykdymo ir pagalbos poreikio įvertinimo tvarkoje (toliau – Tvarka) taip pat yra nustatyta, kad kai prie valstybės sienos gretimoje šalyje ar Lietuvos teritorijoje esantiems užsieniečiams nustatomi požymiai pavojaus gyvybei ir (ar) sveikatai požymiai ir jiems būtina suteikti neatidėliotiną medicinos ar humanitarinę pagalbą, užsieniečiams, esantiems prie valstybės sienos gretimoje šalyje, leidžiama kirsti valstybės sieną, iškviečiama greitoji medicinos pagalba ar suteikiama humanitarinė pagalba. Jeigu atvykę sveikatos priežiūros specialistai, atlikę pirminę medicininę apžiūrą, konstatuoja, kad užsieniečiui būtina stacionari medicinos pagalba (sužalojimas, dėl kurio užsieniečiai negali būti palikti be medicininės priežiūros, gresiantis gimdymas ir pan.) arba tokia išvada padaroma pristačius užsieniečių sveikatos priežiūros įstaigą, toks užsieniečiai įleidžiamas į šalį. Tvarkoje yra nustatyta, kad leidimo kirsti valstybės sieną teisėtas pagrindas yra kritinė užsieniečio sveikatos būklė. VSAT pareigūnai, nustatę pavojaus užsieniečių gyvybei ir (ar) sveikatai požymius, suteikia neatidėliotiną medicinos pagalbą įvykio vietoje, esant poreikiui kviečia sveikatos priežiūros specialistus ir vadovaujasi jų išvadomis, aprūpina užsieniečius vandeniu, maisto daaviniais, pagal galimybes drabužiais, avalyne, higienos priemonėmis.

Senegalo ir Jemeno pilietės (iš jų žodžių) 2023 m. spalio 23 d. buvo sulaikytos pasienio ruože, skundėsi sveikatos sutrikimais. Atvykus greitajai medicinos pagalbai šių užsieniečių nebuvo galimybės tinkamai apžiūrėti įvykio vietoje. Siekiant, kad pagalbos poreikio įvertinimas nebūtų atliktas formaliai (nes galimybių jį atlikti nuodugnai tuo metu pasienio ruože nebuvo), o būtų išsamiai įsitikinta pažeidžiamumo aplinkybių egzistavimu ar neegzistavimu, užsienietės buvo pristatytos į artimiausią ligoninę, kurioje sveikatos sutrikimų nebuvo nustatyta (kritinė sveikatos būklė taip pat nenustatyta), suteikti prieglobstį užsienietės neprašė.

Atkreiptinas dėmesys, kad praktikoje žinomi piktnaudžiavimo atvejai, kai užsieniečiai simuliuoja sveikatos sutrikimus, taip bandydami pakliūti į šalies teritoriją. Šiuo aspektu nuodugnus patikrinimas medicinos įstaigoje šalina ir šias grėsmes. Taigi šiuo atveju konstatuotina, kad VSAT pareigūnai ėmėsi proaktyvių veiksmų, siekdami pašalinti bet kokias grėsmes užsieniečių sveikatai. Neabejotina, kad atskirais atvejais tokie pareigūnų veiksmai, orientuoti į visapusišką pagalbos suteikimą, gali išgelbėti užsieniečių gyvybę. Apibendrinant esamą situaciją galima teigti, kad užsieniečių pristatymas į ligoninę buvo Įstatyme nustatytos privalomos pagalbos poreikio įvertinimo procedūros dalis. Taigi Įstatymo nuostatos buvo įgyvendintos tinkamai.

5. Ar minėti apgręžti 11 asmenų bandė vėl patekti į Lietuvos Respubliką po aukščiau aprašyto spalio 24 d. incidento? Ar tarp naujai sulaikytų tame regione asmenų nėra tų pačių asmenų? Kokia jų sveikatos būklė dabar?

Šios informacijos neturime.

6. Keli iš šių užsieniečių apgyvendinti Užsieniečių registracijos centre (URC) ir ar jiems taikomas de facto sulaikymas (apgyvendinimas, nustatant teisę judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje)?

Šiuo metu VSAT URC iš minėtos grupės gyvena 5 užsieniečiai, 1 užsienietis yra ligoninėje. Visi yra pateikę prašymus suteikti prieglobstį. Migracijos departamento prie VRM (toliau – MD) sprendimu 4 užsieniečių prašymai suteikti prieglobstį nagrinėjami iš esmės, jie yra įleisti į Lietuvos teritoriją bei apgyvendinti VSAT URC. 2 užsieniečių prašymai suteikti prieglobstį nagrinėjami skubos tvarka, todėl klausimo dėl jų apgyvendinimo ir įleidimo MD nesprendė. UTPĮ nustatyta, kad prieglobsčio prašytojus, pateikusius prašymus suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose arba Lietuvos teritorijoje, kai jie į ją pateko neteisėtai kirtę Lietuvos valstybės sieną, iki priimamas sprendimas įleisti juos į Lietuvą, MD sprendimu VSAT laikinai apgyvendina pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose, VSAT, Pabėgėlių priėmimo centre ar kituose apgyvendinimo centruose, apgyvendinimo vietose, apgyvendinimo patalpose, laikiname būste ar kitose tam pritaikytose vietose, nesuteikiant jiems teisės laisvai judėti Lietuvos teritorijoje.

7. Kiek nelegalių migrantų pateko į Lietuvos ligonines laikotarpiu nuo 2022 m. spalio 1 d. iki 2023 m. spalio 29 d. ir kiek kartų buvo kviesta greitoji medicinos pagalba nuo 2022 spalio 1 d. iki 2023 m. spalio 29 d.? Kiek iš viso nustatyta nelegaliai kirtusių migrantų mirčių pasienyje ir stovyklose tuo laikotarpiu?

2022 m. medicinos pagalba suteikta 12 užsieniečių, kurie neteisėtai kirtu valstybės sieną iš Baltarusijos, 2023 m. sausio–spalio mėn. medicinos pagalba suteikta 16 tokių užsieniečių. Minimui laikotarpiu užsieniečių mirčių pasienyje ar apgyvendinimo vietose nebuvo.

Vidaus reikalų ministrė

Agnė Bilotaitė

Vilija Plotnikovienė, tel. (8) 707 59 334, el. p. vilija.plotnikoviene@vsat.vrm.lt
Gabija Tamulevičienė, tel. (8 5) 271 7224, el. p. gabija.tamuleviciene@vrm.lt